

Revitalizacija ruralnih područja pogođenih potresom

Nedavni potres koji je pogodio ionako devastirano područje Banovine, bio je povod za okrugli stol „Revitalizacija ruralnih područja Sisačko-moslavačke županije pogođenih potresom“, koji je održan sredinom veljače u organizaciji Hrvatskog agroekonomskog društva (HAED). Sama tema, ali i najavljeni panelisti bili su dovoljan motiv za oko 80-ak nazočnih koji su i ovaj puta bili sve samo ne slušači. Svojim komentarima i pitanjima pridonijeli su ugodnom, akademskom ozračju što je karakteristika svih događanja koje priređuje HAED. Koliko god se pokušalo držati „zadane“ teme, problem poljoprivrede je puno širi i nemoguće ga je omeđiti nekim lokalitetom te su, posebno rasprave, znale „odlutati“ i dalje od stradale Banovine.

Panelisti koji su uvodnim promišljanjima „zagrijali“ atmosferu su bili mr. sc. Marija Vučković, ministrica u Vladi RH, Ministarstvo poljoprivrede; Tihana Likarević, struč. spec. ing. agr., voditeljica Odsjeka za poljoprivredu, Upravni odjel za gospodarstvo, poljoprivredu i ruralni razvoj Sisačko-moslavačke županije; Rodoljub Džakula, dr. med. vet, nositelj OPG Džakula te Dalibor Georgievski, MBA; dipl. ing. agr., Georg Consulting. Moderator skupa je bio prof. dr. sc. Ivo Grgić, Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet.

100 milijuna kuna iz Mjere 5

Ministrica poljoprivrede **Marija Vučković** svoje izlaganje podijelila je u dvije lako spojene cjeline ipak stavljajući naglasak na ono što se danas radi na potresom pogođenom području, ali i vrlo detaljno o onome što će Ministarstvo poljoprivrede učiniti u bliskoj budućnosti. Iako je potres, logično, iznenadio sve na Banovini ali i šire, vrlo brzo su na pogođeno područje došli i borave svaki dan savjetnici

i djelatnici Ministarstva poljoprivrede, ali i Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu, pomažući da se na stradalim poljoprivrednim gospodarstvima održe aktivnosti tj. da se niti na jednom ne ugasi poljoprivredna proizvodnja.

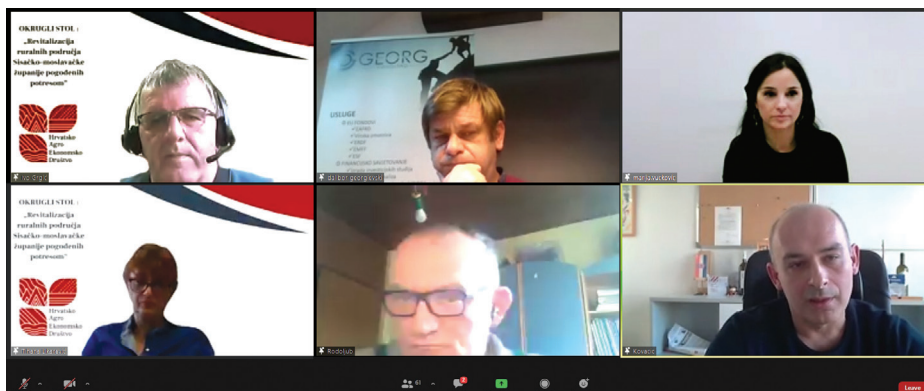
U kratkom prikazu prošlosti područja, zaključila je da je ovo područje svoje gospodarsko i društveno urušavanje doživjelo davno prije potresa, nepogode koja je samo na to stavio točku te da se ne može više govoriti o obnovi nego o sveobuhvatnoj revitalizaciji Banovine. U tome značajno mjesto, po mnoštvu pokazatelja, zauzima poljoprivreda i drvno-prerađivačka industrija.

Već se ozbiljno razmatraju mjere za revitalizaciju i prema ministrici, tu je Mjera 5 iz Programa ruralnog razvoja (Obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima te uvođenje odgovarajućih preventivnih aktivnosti). Ova se mjera prilagođava žurnosti potreba poljoprivrednika uz veliki angažman savjetnika i članova LAG-ova koji će pomoći svima koji se budu uklju-

čivali na natječaj koji će vjerojatno biti raspisan tijekom ožujka, kad se dobije izračun šteta.

Inače, Mjera 5 priznaje sve štete, ali one moraju biti najmanje 30 % na razini gospodarstva. Sad je izuzetak te se priznaju štete i na razini dijelova gospodarstva npr. samo stoke ili gospodarskih objekata ili strojeva te se tako i primjenjuju mjere. Prema ministrici, natječaj će biti vrijedan najmanje 100 milijuna kuna. Ali radi se i na pomoći onima koji imaju i manje štete od 30%.

Ministarstvo je svjesno da ova mjera nije dovoljna, planiraju se i druge aktivnosti te se pripremaju posebni pozivi namijenjeni mladim poljoprivrednicima kao i za ulaganje u kratke lance opskrbe. Tako se trenutno razmatra inicijativa Županije i Regionalne razvojne agencije prema kojoj je 30-ak mladih poljoprivrednika zainteresirano za ulaganje u plastenike i ubrzo će Ministarstvo raspisati ograničeni poziv za ovu aktivnost.

Na okruglom stolu je istaknuto kako potresom pogođena područja imaju potencijal za ulaganje u stočarstvo i ekološku poljoprivredu

Jedna od aktivnosti Ministarstva, a za koju se očekuje i jača uključenost i drugih zainteresiranih, jest bolja povezanost primarne poljoprivredne proizvodnje i prerade. Ova povezanost već više desetljeća ne postoji na ovom području, a može doprinijeti stvaranju dodane vrijednosti u Županiji i ministrica najavljuje novu aktivnost potpore od najmanje 5 milijuna kuna.

Bolje povezivanje poljoprivrede s preradom

Iako je i za ovo područje bitno povezati sektor ratarstva i stočarstva, ministrica još veće prilike vidi kod ekološke proizvodnje. Na području Županije je 457 ekoloških proizvođača što pokriva Mjera 11, ali značajni naponi se moraju učiniti kod certifikacije da bi mjera dobila puninu te utjecala i na primjenu klimatski prihvatljivih okolišnih praksi, ali i stvaranje zdravih, brendiranih proizvoda. U tijeku je dorada ove mjere da bi dala što bolje rezultate.

Od ostalih aktivnosti, u izradi je aplikacija za poljoprivrednike koja se nadograđuje anketnim upitnikom s kojim se želi saznati pojedinačni profil svakog poljoprivrednika. Stekao se dojam da mnogi nisu dovoljno informirani o mjerama, radionicama i edukacijama te u ovakvim okolnostima oni zaslužuju pristup jedan na jedan. Također, u postupku je i uspostava e-savjetnika.

Općenito, problem je kompleksan te se zato radi na međuresornom pristupu. I prije potresa Banovina je promatrana kao područje na kojem će se primjenjivati integrirani teritorijalni mehanizmi. I to će se raditi za više područja RH koje ne samo da zaostaju nego imaju svoje regionalne specifičnosti. Ovo bi trebao biti "miks" aktivnosti za jedno specifično područje, a ne za cijelu Hrvatsku - horizontalno, kao što je bilo do sada.

Tihana Likarević, struč. spec. ing. agr., voditeljica Odsjeka za poljoprivredu, Upravni odjel za gospodarstvo, poljoprivredu i ruralni razvoj Sisačko-moslavačke županije je sudionike okruglog stola upoznala sa stanjem poljoprivrede

Županije i s onim na potresom pogođenom području. Iako postoje velike razlike između stradalog područja i ostatka Županije, zajedničko je veliki broj poljoprivrednih proizvođača od kojih je manji dio sposoban za samostalni tržišni nastup.

U svome osvrtnu na trenutačno stanje i aktivnosti na stradalom području, posebno je istakla svakodnevnu aktivnost djelatnika Ministarstva poljoprivrede i ostalih državnih službi. Nada se da to nije trenutak empatije nego stvarni zaokret središnje politike prema ovom često zaboravljenom prostoru.

Odumiranje sela

Rodoljub Džakula, dr. med. vet., u svome stilu, reče da je „mana čovjeka kad ostari da postane optimist s iskustvom“. On ne dijeli veliki optimizam drugih i smatra da je mala vjerojatnoća da se nešto brzo i efikasno može učiniti, ali bi bio sretan ako se do 2030. godine očuva trećina postojećih OPG-ova. Umiranje ovoga područja počelo je davno, u njegovom selu davne 1988. godine kad je zbog nedostatka djece ugašena osnovna škola. Džakula budućnost vidi u ekološkoj proizvodnji ali upozorava da 97 % parametara proizvodnje kontrolira priroda, a tek 3 % čovjek.

Dalibor Georgievski kao konzultant je dugo prisutan na području Sisačko-moslavačke županije i bio je suradnik na izradi Poljoprivredne razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije iz 2007. godine. Na početku se osvrnuo na tadašnje ciljeve i njihovo (ne)ostvarenje. Bilo je to pretpriputno razdoblje Hrvatske s uobičajenim globalnim strateškim ciljevima kao što su konkurentna i održiva poljoprivreda, okolišno održiva poljoprivreda, održivi dohodak i kvaliteta života u ruralnom području s ukupno 15 prioriteta područja.

Pozvao je Ministarstvo poljoprivrede da ponovo razmotri mogućnost sufinanciranja troškova konzultanata koji bi obišli što više poljoprivrednika i pokušali pronaći što više korisnika EU sredstava. Jer biti će puno mogućnosti, otmotnice su velike u prvoj godini programskog razdoblja, indikativni plan objave natječaja je raspisan

i to je velika prilika iako u fondovima nisu sva rješenja za poljoprivredu Republike Hrvatske, zaključio je Georgievski.

Potreban je poseban zakon za Banovinu

Nakon toga uslijedila su pitanja i komentari. **Prof. dr. sc. Damir Kovačić** upozorio je da Banovina zaostaje za većim dijelom Hrvatske već 70 godina i možda je ovo prilika da na se tome području posveti veća pozornost. Po njemu, ovaj prostor nema niti radni niti intelektualni potencijal da bi se samo razvijalo. U prometnoj infrastrukturi nedostaje dobra cesta prema Bosni, prema Bihaću, kroz dubinu teritorija. Samo područje je izvrsno za eko stočarenje, a Ministarstvo poljoprivrede i Županija bi trebali formirati prodajno marketinške zadruge, sa stručnjacima ih postaviti na noge i poslije ih prepustiti lokalnim poljoprivrednicima. Razvoj ruralnog prostora mora biti jaka sastavnica programa razvoja ovog područja i da se taj program pretoči u poseban Zakon.

Pri kraju se uključio i **prof.dr. sc. Vladimir Čavrak** s Ekonomskog fakulteta Zagreb, koji je prenio i mišljenje gospodarstvenika s područja Županije koji smatraju da se treba djelovati radikalno i brzo. Potrebno je puno više investicijskih projekata što traži velike strukturne promjene, a Županija nema više biološki potencijal za reprodukciju, nema radnu snagu, premalo je žena. Po njemu, ovo područje se mora rješavati posebnim zakonom odnosno donijeti *Lex specialis*. Trenutno, iako u dobroj vjeri, svako ministarstvo na Banovinu dolazi individualno, svatko ima svoj pristup, svatko ima svoje programe, odnosno manjkava je koordinacija. Stoga, neophodno je jedno neovisno tijelo na npr. 10 godina koje bi vodilo brigu o društvenoj i gospodarskoj revitalizaciji stradalog područja. Ono bi imalo autoritet Vlade i s odgovornošću prema Vladi i Saboru. Za sve to je neophodan izdašan investicijski fond jer poljoprivredni razvitak se ne može promatrati izolirano, nego kao dio integralnog razvitka teško stradalog područja.

prof. dr. sc. Ivo Grgić
Agronomski fakultet u Zagrebu